

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA
 A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG“ HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kőszár: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Kézsepek, papok, gazdasági egyetli tagok és községlő előjárók egész évre 8 K, tanítók, községlő és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DERÉKI ANTAL

FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

BEKÉRÜZTÉSÉK ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér, nagyobb betűvel 8 fillérért más hirdetések előírásában szavankint. Nyílt-tér sora 1 K. A nyílt-tér és hirdetések előre fizetendők.

M. kir. postatakt. képzéstartási szám: 10.400. szám.

Hajnalhasadás.

Virradni kezd...

Az éj sűrű, fekete, lomha ködön utat tör magának a hegyek mögül felbukkanó arany korongnak, — a napnak, — első ragyogó sugára és bearanyozza meleg sugáiraival a mi féltett, sokszor megtépett, százezerszer megvádolt és megrágalmazott, lekicsinyelt Székelyföldünk minden parányi rögét...

Virradni kezd... És a hajnalhasadás nyomán új remény, új bizalom, új hit szállja meg az elcsüggedt lelkeket... A felkelő nap első sugara elhozza hozzánk a hajnali szellővel, messze idegenbe vándorolt, tőlünk elszakadt véreink fájdalmas sóhaját, melyben panasz és vágy, csüggedés és remény oly összhangzatosan simulnak egymáshoz...

Abban a hajnali szellőben küldik hozzánk keserű panaszait az idegen kenyér miatt; vágyait, melyek lelküket eltöltik a rég nélkülözött haza utáni epekedésükben; kiáltó szózatukat: „mentsetek meg, vigyetek haza a szülő röghöz, a melyből életet nyertünk és a melyen halni is akarunk!“

És mi megértettük a honvágy-szülte segélykiáltást... a mi lelkünk el-elmélázott a hontalanok nehéz sorsán, — a mi szívünk is visszasírta, visszazogotta azokat, a kik — bár hűtlenül elszakadtak tőlünk, de lelkük gyökerével mégis idekötve maradtak...

Legjobbaink felemelték szózatukat a székelységet pusztító kivándorlás ellen; messze hangzott szavuk; a Királyhágón túl is meghallották a székely nemzet jankiáltását, a szenvedett nagy veresztés mián.

Egyes buzgó, fanatikus székely képviselők átvették panaszainkat, tolmácsolták segélykiáltásunkat ott, a hol a bajnak leghathatósabb gyógyszerét tartogatják; küzdöttek szóval, tollal, tettel, míg végre virradni kezd és a hajnalhasadással, mint reggeli pára, tova száll és eltűnik aggodalmunk a székelység jövő sorsa felett...

Wekerle Sándor miniszterelnök a képviselőház keddi ülésén terjesztette be, mint pénzügyminiszter a jövő évi költségvetést és bár az egész expozéát átlengő humanus és szociális szellem az egész Ház elismerését

megnyerte, egy tétele sem okozott olyan általános meglepedést, mint a földmivelési tárca azon bejelentése, hogy 10 éven át évenként 10 milliót, tehát összesen százmilliót fog **telepítési célokra** a költségvetésbe beállítani; és a telepítési törvényt a legrövidebb idő alatt a Ház elé terjeszti.

Óriási jelentőségű ez egész Magyarországra, de különösen a mi Székelyföldünkre nézve; eddig csak koldusalamizsnát, filléreket dobtak a nép helyzetének, nyomorának enyhítésére, de a mai kormány fennállásának rövid ideje alatt is felismerte a telepítés és visszatelepítés nagy nemzeti jelentőségét és üres ígérgetések helyett mindjárt a tettek mezejére lép, midőn milliókat áldoz elveszettnek hitt testvéreink visszahódítására.

Évtizedeken át, tétlenül, erőtlően állottunk a nagy ember és veresztéssel szemben; némán kellett tűrnünk a kivándorlásnak nemzetpusztító tizedelését; könnyező szemekkel nézünk, hogy a becsületes szegény nép utolsó darab földjét is pénzé téve, koldus tarisznyával menekült a reája itt várakozó és megsemmisítéssel fenyegető nyomor elől idegen földre, keserű, idegen kenyeret keresni... Nem kárhoztattuk, — nem kárhoztathattuk, mert a nyomor rossz tanácsadó és még mindig többre kellett tartanunk azokat, a kik hazájukat elhagyva idegenben kerestek **becsületes kenyeret** a munkájuk után, mint azokat, kik tétlenségben itthon maradván nem riadtak vissza a büntől, midőn véreiket megrabolták, meglopták — gyakran még véres kézzel is...

Most milliókat kapunk hazavágyó testvéreink visszatelepítésére. Bukovinában hány ezer székely sóvárog haza, a kik nagy sanyargatásuk közepette évszázadokon át megőrizték székely szokásaikat, erkölcsüket, nyelvüket és a bércecs hazához való meleg ragaszkodásukat. Vissza kell hozni, vissza is hozzuk majd, hogy testvéri öleléseinkben sirhassák ki szenvedéseik panaszát és megváltásuk nagy örömét...

Isten a megszámlálhatója azon százezreknek, a kik hazánkból Oláhországba és a tengeren túlra — Amerikába szakadtak el tőlünk... a kiknek lelke álmatlan éjszakákon visszasír a hűtlenül

elhagyott hazai föld után; hozzuk, csalogassuk, édesgessük őket haza, mert szükségünk lesz reájuk, ha ezt a földet megtartani akarjuk, a melyen őseink oly dicsőségesen betöltötték faj- és nemzetvédő szentkötelességüket. Szükségünk van minden egyes emberre, hogy fajunkat erősítse, népességünket szaporítsa, mert ellenségeink öntudatosan, céltudatosan törnek minden vonalon elpusztításunkra; minden esz-köz szent előttük, hogy fajunkat irtsák, egységünket megbontsák és édes, zengzetes nyelvünket megcsufolják, megtagadják, elnémitsák...

Darányie az érdem, hogy ezt a nagy veszedelmes, nemzetpusztító bajt nemcsak felismerte, de melegen érző, a székelységet szerető lelkével annak orvoslásáról is gondoskodott...

Ő hozta meg nekünk a hajnalhasadást... Az övé legyen érte a hazatelepített és az itthon levő székelyek örök hála...

Deréki Antal.

A magyarság jövője Erdélyben.

Irta s az 1908. augusztus 24-én tartott székely kongressuson előadta: Dr. Király Péter.

IV.

Az erdélyi dákorománnak nevezett oláhok a maguk hatalmi örjögésükben, amint az itt előadottakból is kitűnik, olyan természet és józanellenes esodát akarnak mivelni, a melyhez hasonlót az emberiség történelmének egyetlen kultúrnapnál sem ismer. Vajjon sikerülhet-e ez nekik? Én nem hiszem!

Elismerés és tisztelet illeti azon magyarországi oláhokat, kik magukba szállva és Istenről meg nem feledkezve az igazi hazaszeretet és józanbecsületesség útján, a mi utunkon jártak és ezen haladnak tovább ma is, velünk baráti és testvéri frigyelkötve tiszteletben tartották mindenkor a magyar államot, velünk együtt megosztották a jó és balsorsot, velünk egy és ugyanazon Isten, a józan becsületérésnek szent és örökistenét imádják szívvel lélekkel, gondolatban, szóban és cselekedetben. Ezeknek ma sincs és nem is lesz soha szükségük a jövőben sem arra, hogy Erdélyből Dákórománországot csináljanak. Velünk együtt ezek és velük karöltve miénk becsülettel itt uralkodó székely-magyar nemzeté a jövő, mert meg van írva és a gondviselő Istennek legmegszeghetlenebb törvénye lesz minden időben az, hogy a földön örökéletű és soha el nem

maradó csak lehet ami gaz és előbb-utóbb mint halállal kelet elpusztulni a föld színéről mindennek, ami alávaló, erkölcstelen és gaz!

Ha van emberséges jövője az oláhnak itt Erdélyben, arról komolyan csakis úgy lehet szó, ha az oláhság itt a maga egészében a székelyt és magyart mint szellemerkölcsi vezetőjét és fenkölt lelkű tanítómesterét hiven és becsületes odaadással követi. Ha másképp cselekszik, el fog pusztulni a föld színéről nyomtalanul és dicstelen módon, amint elpusztultak innen a góthok, gepidák és vandálok. Mert istentelen cselekedetek feldicsérésével, történelmi tények meghamisításával, holmi álnoksággal és hamissággal ideig-óráig tévedésben lehet ugyan tartani egy népet, de a szigorú megpróbáltatások nehéz napjaiban összetartani és nagy elhatározásokra bírni nem lehet. Holmi dákorománnak fele ökölcsepások ellen mindenkor megvédenek bennünket és biztosítják itt a mi uralmunkat évszázados, sőt évezredes humanistikus és kulturintézményeink, melyek itt Erdélyben a becsületes józan élet mindennapi kenyeret és éltető levegőjét képezik. Az az út, amelyen a dákorománnak nevezett néptöredék vaskövetkezetességgel halad: vagy a kiábrándulás asyllumába, vagy az örökhalál vesztőhelyére vezetni őket. Mindkét esetben itt Erdélyben csakis a miénk székely-magyaroké lehet a jövő.

Elbizakodunk azonban nem szabad. Itt Erdélyben nemzetünk csekélyebb létszámát feledtetni, versenyképességének egynémely fogyatkozását reparálni, a testvéries együttérzés erejével, az önfeláldozásig menő kitartás erejével, munkaszeretettel és nemzeti léteérdekeink minden vonalon megoltalmazásával lehetőnek csak képes. A vezetőszerep mielőnk terhes kötelességeket, nehéz feladatokat szab és azokat hiven, lelkiismeretesen teljesíteni is kell, ha elpusztulni nem akarunk. A magyar uralom alatt álló erdélyi terület rész istenáldott virányain, a mi jóvoltunk és vendégszeretetünk védszárnyai alatt ide betelepült oláh nemzetiség az emberiség történeit bűnös lábakkal annyira meg nem taposhatja és guny tárgyává nem aljasíthatja, hogy létszámabeli tulsúlyának otromba eszközeit nemtelenül felhasználva a maga sorsa ellen azt a kiáltó bünt kövesse el, amely a székely-magyar fajnak, az ő jóltevőjöknek tömeges legyilkolása s kiirtása rettenetességében nyilvánulva. Gondunk legyen reá, hogy ehhez az oláhnak alkalma és eszköze hanyozzék.

Amit bűnnel és gázzal szerez meg az ember, azon különben nincs

is Istenáldás. „Ami ebül gyűtt, ebül megy!” És amint áll ez a szabály egyes emberre nézve, épen úgy áll egyes népfajra, nemzetiségre, sőt a leghatalmasabb nemzetekre, államokra és birodalmakra nézve is. Ennek az emberiségre nézve feltétlenül parancsoló törvénynek a felismerésére az értelem és a műveltség önkénytelenül ösztönzi és rávezeti az embert. Tudás és értelem birtokában az ember sohasem feledkezik meg arról, hogy ő ember, akit kötelesség nélküli jogok soha és semmi körülmények közt meg nem illetnek. Vezetőszerep betöltése csakis az emberies öntudatnak s az erkölcsi kötelesség érzetnek volt mindig és lesz a jövőben is legitim kiváltsága. A durvaság és embertelenség uralma csak rövid ideig tartó pünkösztí királyság. Az oláh nép vezetőségének művelt és hivatott tagjai is éppen olyan igaz meggyőződéssel vallják mindezt, mint bármely más téren a hivatott vezetők. Ez az emberies köztudat egy olyan hatalmas erkölcsi kapocs ember és ember között, a melyet semmiféle durvaság és erkölcselen erőszak szét nem téphet, meg nem semmisíthet.

Az ugynevezett nemzetiségi differenciákat tehát első sorban az igazi műveltségnek kell kiegyenlíteni. Ebben rejlik az oly sok rosszakarattal élére állított nemzetiségi kérdések megoldásának a titka.

Hogy közoktatásügyi kormányunk mindezt nemcsak felismerte, de föl is karolta és kellő értéke szerint becsülte, ezért első sorban elismerést és tiszteletet az a zseniális kulturpolitika érdemel, amelyet még Apponyi Albert gróf jelenlegi kultuszminiszterünk életfeladatává tett és amelynek megvalósítása s így nemzeti és állami életünk közkinésévé tétele végett ez a nagy férfiú — hogy úgy fejezzem ki magamat — csodákat művel.

Ennek a nagy problémának társadalmi téren való megoldását elősegíteni, azon dolgozni és buzgólkodni vannak hivatva a Székely Társaságok. Hogy ez a fenkölt célu hazafias üdvös intézmény a nemzeti kormány részéről mindeztideig nagyon kevés — a semminél többnek alig mondható támogatásban részesült — ezt absolute nem a kormány rosszakaratának, hanem csakis az utóbbi időben folytonosan dúló belpolitikai viszályoknak és herosztráteskedő szociális parazita mozgalmaknak kell és lehet tulajdonítani.

De ami késik nem mulik. Csak tovább-tovább a kitűzött cél felé. Imádkozunk és dolgozzunk! Ha van bennünk életrevalóság, ha őseink a párdúrok nem születtek volna nyulak: akkor fel kell ismernünk a módokat és eszközöket, amelyek segítségével az erdélyrészi magyar-székely pusztulást feltartóztatjuk s hegemoniánk jövőjét biztosítjuk.

(Folytatása következik.)

Gazdakörök rovata.

Az iker váltó eke.

Sporzon Pál gazdasági akadémiai tanár „A kigazda mezőgazdasági gépei” című a földművelésügyi miniszter által kiadott füzetében, valószínűleg az erdélyi viszonyokra célozva, a hegyi ekéről a következő rendkívül találó sorokat írja:

„Édes hazánk hegyvidékein gazdálkodó kigazdánk eke dolgában bizony nagyon rosszul állnak.

Elnéztem sokszor, hogy azon az amugy is mostoha hegyoldalon milyen ember és állatkinzás számba megy még manapság is a szántás. De nem csoda, hiszen még a legtöbb helyen is az ősrégi, ősapánk idejéből ránkmaradt, ekének nem is nevezhető faeszközzel, olyan ásó meg lapát formából összetakolt turó szerzővel működnek. Mire az ember ilyen szántó eszközzel a barázda végére ér, kifulladás a nagy igyekezet miatt, a szegény baromnak meg ugyancsak fujtat a vékonya. Ha pedig a barázdat nézzük meg, a mit ez az ekének csufolt szerszám huzott meg, elkeseredik a jó szántáshoz szokott gazda szive ennek láttára. Nem barázda ez, kedves hegyvidéki gazdák, hanem egy nyomoroságos girbe-görbe karcolás, mellyel az áldott föld teteje csak elcsufoltatik. Nincs ennek a barázdának csufolt karcolásnak se talpa, se válla, se háta, csak olyan az, mintha a megrakott szekér a sárba, kátyuba dült, aztán kihúzzák belőle s a kátyuba marad a kerék nyoma.

Nem csoda aztán, hogy az amugy is mostoha föld ilyen megmunkálás után még mostohábbban terem. Pedig annak a földi javakban szűkölködő szegény hegyvidéki kigazdának ugyancsak kell, hogy termése legyen, mert ott hosszú a tél, korán kezdődik, későn tavaszodik. A készből kell élni hosszú ideig, ennek a késznek pedig teremni kell. Jó és sok pedig csak a jól megmunkált földön terem.

Azért hát félre azzal az ósdi rozszközzel, mikor van annál sokkal jobb új.

Sajnos, az erdélyi kigazdával, főleg annak szántó szerszámával, az ekéjével nem igen sokat törődtek.

A megyében járálva bizonyos kinzó gyötrelmekkel néztem a székely kigazdának szántását, rosszul dolgozó ekéjét.

Érdeklődtem más erdélyi megyékben, más eke után, de meglepődve tapasztaltam, hogy még a fogarasi oláh is ezen miskolci ekének nevezett eszközzel turja a földet, tehát a miskolci eke van elterjedve egész Erdélyben. Már ugyanis ott, a hol, mert a barcasági szász már a legmodernebb Sack ekével dolgozik. De ez kivétel, a mint kivétel Erdélyben a barcasági szász egész mezőgazdasága.

A miskolcink nevezett ekét ugyanis Rieger András nagyszabeni gépgyáros hozta be a Balkánról, azért is nevezi egyik régebbi árjegyzékében ezen ekét Rieger „Balkán ekének”. Azelőtt 10—20 évvel, vagy még annyival sem, a Székelyföldön a faeke volt elterjedve. Sok udvarhelymegyei gazdánál láttam még a faekét, fa kormánylemezzel, faköldökkel, igaz, hogy nem munkában, hanem csűrben.

Riegernek nagy érdeme, hogy ezen Balkán ekét javítgatva, tökéletesítve, hozta forgalomba és vele kiszorította a faekét. Mert bárminő gyenge munkát végezzen is a miskolci eke, mégis jobb művelést enged meg, mint a faeke.

A székely kigazda az ekéjétől a következőket követeli meg: legyen az eke olcsó, legyen könnyű, hogy azt

a hegyes-völgyes földjein két gyenge tehenével (mert a legtöbb tehenet jármoz) huzathassa, legyen tartós, hogy köves földjén ne kopjon el gyorsan és ne legyen sulyos, hogy a szántás végeztével ne legyen nehéz dolog az ekét szekerére emelgetni. A fordítást, tálás porhanyitást, barázdákat stb. nem igen nézi, tehát nem vizsgálhatja azt a munkát sem, a mit vele végez!

Igy azután a miskolci eke fő előnye az olcsóság és a tartósság (mert hiszen vasból van!) jött számításba.

A miskolci eke nem szánt, hanem tur, mint egy vasaló. Száraz földbe nem megy bele, a nedvesben pedig maszatol. Gyeptrésnél olyan szalonna hasábot „csinál”, hogy a barázda hasábot ha megtudná az ember egyik végénél fogni, kihúzhatná keresztben az országuton, — mint egy lapos kolbászt. — Ezen hasábot a földön úgy állanak keskeny élükön, mint a nyers téglák, mikor a napon száradnak.

A székely palás, köves, a gyagos sekély rétegű földjére pedig jó eke kellene, mert az ilyen gyenge földet jól kell megmunkálni, hogy teremjen.

A mint a magyarországi gépgyárok jöttek hozzám, figyelmeztettem őket, hogy sik magyar televényföldü vidékekre készítenek már jobbnáljobb ekéket, most készítsenek az elhanyagolt dombos erdélyi földekre is egy jó hegyi váltó ekét. Hasztalan. A Kühne váltó eke nehéz és drága, 80 kg. és 78 korona, nem hozzánk való, a Sack-féle váltó eke kitűnő, de nehéz és drága, a Bacher-Melichár-féle páncél eke kiválóan jó eszköz, de nehéz (97 kg.) és drága (96 korona), csak jó „kemény” két ökör tudja elhuzni és kigazdának nem való, illetve az erdélyi kigazdát „nem találja”.

Most elindultam Brassótól Szebenig és összevásároltam az összes váltó ekéket a gépészekről, hogy talán találom idevaló váltó ekét. Egyiknek ez, másinak más hibája volt.

Most azután mult évben Máthé Pál bikafalvi birtokosnál láttam egy eketypust, melyet tökéletesítve és hibáit kiküszöbölve hiszem azt, hogy ezen ekével ki lehet szorítani a miskolci ekét és egy elég jó és jó munkát végző, erős, olcsó, könnyű ekét adhatunk a székely kigazda kezébe. Ezen ekét a gazdasági egyesület a f. év tavaszán tartott ekeversenyénél is legjobbnak ítélte.

Ezen ekén a szántásnál tapasztalt hibái kiküszöbölésére néhány változtatást tettem és Szombathalván Szöllössy urnál kipróbálva gépgyárba adtam, honnét pár hét múlva egyelőre 20 darabot fogok kapni, hogy egyes gazdakörökhöz behatárolt kipróbálásra kiadhassam.

Azt hiszem ezen iker váltó ekével megoldhatjuk az eke problémáját.

Addig is föl hívom reá a t. gazdakörök b. figyelmét. D.

KÜLÖNFÉLÉK.

Előfizetési felhívás.

Eljutottunk ez év utolsó negyedéhez melyre ezuttal új előfizetést nyitunk lapunkra. Minden olvasónknak tárgyilagos ítéletére bizzuk annak eldöntését: megféleltünk-e a közönség várakozásának? megféleltünk-e mindenben higgadtan, elfogulatlanul, becsületesen hírlapírói kötelességünknek? Megtartottuk, ápoltuk-e azt az eszmét, melyet lapunk homlokzatán hirdetünk? Megvédtük-e mindegy és minden kínálózó alkalommal a székelység, megyénk és városunk érdekeit?

Nem kérdejük, nem büszkélkedünk; minden hangzatos, üres frázisnál értékesebb az az elvitázható tény, hogy a legközelebb lezajlott és városunk társadalmi életére oly jótékony hatást gyakorolt Székely Szövetség nagygyűlése is elsősorban a mi kezdeményezésünk, buzdításunk, kitartó lelkesedésünk, munkálkodásunk és lankadatlan szorgalmunk eredménye volt.

Ebben az irányban tartjuk kötelességünknek a jövőben is haladni. Kerülni minden személyeskedést, — mellőzni minden egyéni érdeket, és tárgyilagosan, elfogulatlanul, eszményileg szolgálni a közjót, irányítani a közvéleményt — ez lesz a jövőben is szent feladatunk.

E becsületes, tisztességes cél elérésére kérjük megyénk és városunk közönségének és polgárságának határozott, hazafias támogatását, hogy arra támaszkodva hivatásunknak még inkább megfelelhessünk.

Az előfizetési árak a lap homlokzatán olvashatók. Előfizetéseket minden naptól kezdődőleg elfogad

A „Székely-Udvarhely” kiadóhivatala. (Kossuth-utca 31.)

— Rp. Keserű labdacok a Bömbölde részére.

Sign: Hetenként egy adag.

Le kell tenni már címünket Mert utánoznak bennünket, Eddig csak egyedül voltunk, Most háromra szaporodtunk.

Annyi lesz már a Bömbölde Minden koresma kap belőle; Ebben csak az a vigaszunk, Hogy így többen, sokat iszunk.

A kolerát kiboltolták, Még azt is nyakunkra hozták, De mi egy cseppet se félünk Mert jó vörös borral élünk.

A koresmáros csak hallgatja, Bajszát vigan sodorgatja; Csak hadd jöjjön a kolera Antul jobban fogy a bora, Antul nagyobb lesz a haszna ... Dr Veritás.

— A képviselőház keddi első érdemleges ülésén Justh Gyula elnök bejelentette Dr Kovácsy Albert lemondását a képviselőségről és bemutatta Solymossy Endre mandátumát, melyet — miután kifogás nem emeltetett ellene — elfogadtak. A felgyógyult Kossuth Ferencet, a ki botjára támaszkodva jött a házba és Apponyi Albert grófot nagyszerű berlini útja eredményeként megjelenésük alkalmából zajosan megjelnezték.

— A választói jogról. Andrassy Gyula gróf a képviselőház szerdai ülése folyamán eszmecserét folytatott a képviselőkkel az általános választói jog felett, melyre nézve nagyfontosságú nyilatkozatokat tett és határozott állást foglalt a pluralis szavazati jog mellett, mert szerinte az általános választói jog a pluralitás nélkül, a politikai viszonyok teljes felforgatásáért, sőt az állam fenntartását is veszélyeztetné. Végül ki-

Kolera tüfusz köszvény és Elölkönyvét

„Szentgyörgyi” Béregyi

Pál Székely-udvarhelyi

Gondosan átolvassa. Ára 3 K.

jelen
októ
ber
—
ban,
és kö
hét f
egész
rel, h
és Ma
kás g
halt;
derült
v akla
elhany
lálát.
gunk
tézked
rendör
köztis
deleto
magár
letek
istálló
legfők
tani é
felhívj
ben fe
kat, fo
és tere
nitésér
már t
lyesség
hatatlan
hogy a
nosai
lékuka
a mai
lett, pe
rok eg
túrhet
a mell
nak e
azt p
tudja,
elhany
cákbán
táplálé
kérjük
gunk é
len szí
gyezzü
ügymín
ülésén
be a p
kedésr
becikke
— V
gyéne
a hely
12-én
ülést t
ügykör
nyert e
gyülés
hiteles
pontjáb
maradt
nitó kü
az isko
tekintet
Ez alk
nylt p
gadtato
az orsz
a kikül
vetkező
A tan
érdeké
galom
a tavas
tába vé
készítés
zésé vé
gyülés
domásu
előadóin

jelentette, hogy a törvényjavaslatot októberben, de legkésőbb november elején fogja beterjeszteni.

— **A kolera járvány** Oroszországban, de különösen Szentpéterváron és környékén szedi áldozatait és a hét folyamán a fővárosi lapok az egész országot megrémítették a hírrel, hogy már hozzánk is becipelték és Máramaroszigeten egy oláh munkás gyanus tünetek között meg is halt; csakhamar és szerencsére kiderült azonban, hogy a hír csak vaklármá volt és az oláh munkás elhanyagolt bélbaja miatt lelte halálát. Mindazonáltal városi hatóságunk is megtette a szükséges óvintézkedéseket, midőn kido boltatta a rendőreit is házról házra küldi a köztisztasági és közegészségügyi rendeletek hirdetésével; a lakosságnak magának is érdekében áll a rendeletek szigorú megtartásával udvarait istállóit, csürjeit és pecegődreit, de legfőképpen a kútait is tisztán tartani és midőn erre itt e helyen is felhívjuk városunk lakosságát, egyben felkérjük az illetékes hatóságokat, fordítsák figyelmüket az utcák és terek tisztántartására és fertőtlenítésére is, mert hiába állunk meg már többszörösen a Tóutca veszélyességét, hiába kértük annak a tartatatlanságát megszüntetését, hogy a Bethlen-utcai házak tulajdonosai ne vezessék le minden moslécukat és szeméjtüket a várutcaba, a mai napig mindezenek segítve nem lett, pedig mint emberek és polgárok egyformák vagyunk és meg nem tőrhet, hogy az uri utca moslécja a mellékutca szegényebb lakosságának egészségügyét veszélyeztesse; azt pedig Udvarhelyen mindenki tudja, hogy a járványok mindég az elhanyagolt és tisztátalan mellékutcaiban találják meg első sorban táplálékait és áldozataikat is. Oda kérjük tehát mindenképp hatóságunk éber figyelmét és kérelmetlenül szigorát kiterjeszteni. Itt megjegyezzük, hogy Andrássy gróf belügyminiszter a képviselőház szerdai ülésén törvényjavaslatot terjesztett be a pestis és kolera elleni óvintézkedésről szóló nemzetközi egyezmény beikélezéséről.

— **Választmányi gyűlés.** Vármegyénk Tanítóegyletének választmánya a helybeli állami iskolában folyó hó 12-én Szász Ferenc elnökle alatt ülést tartott, melyen a tanítóegylet ügykörébe vágó több fontos tárgy nyert elintéztetést. A július 2-iki közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése után a jutalmazás szempontjából már másodízben meddőn maradt következő pályatétel: A tanító küzdelme az alkoholizmus ellen az iskolában és a társadalomban, tekintettel a székelyföldi állapotokra. Ez alkalommal 100 koronás díjjal, nyílt pályázat alá bocsátatott. Elfogadtatott azon elnöki javaslat, hogy az országos gyűlések határozatairól a kiküldött egyleti képviselők a következő közgyűlésen számoljanak be. A tanítói nyugdíjtörvény revíziója érdekében megindult országos mozgalom támogatásaképpen ezen kérdés a tavaszi körü gyűlések tárgysorozataiba vétetett fel, ahonnan kellő előkészítés után a vélemények összegezésé végett kerül a jövő évi közgyűlés elé. Ezzel kapcsolatosan tudomásul vétetett és a körü gyűlések előadóinak tájékoztatás végett megkül-

detni határozatokat a Biharmegyei tanítóegyletnek ugyanezen ügyben kibocsátott tervezetszerű felhívása is. Ugyancsak a bihariaknak a nem állami tanítók részére kérelmezendő féláru vasúti jegy váltására jogosító arcképes igazolványok ügyében küldött felhívása alapján elhatározta a választmány, hogy ezen ügyben sürgős kérést nyújt be a közoktatási és kereskedelemügyi miniszternél. Az állami tanítók lakbér ügyénél hosszabb vita indult meg egy sérelmes, az egész ország területére kizárólag csak e tankerületben fennálló, a korábbi idők szelleméből táplálkozó és az idők folyamán már rendszerre vált azon kultuszminiszteri intézkedés felett, hogy e vármegye azon állami tanítói, akik egyházi szolgálatok teljesítésére is köteleztettek és ilyen minőségükben egyházi illetmény természetével bíró szabad lakást nyertek: meg vannak fosztva a közoktatási törvényekben az állami tanítók részére biztosított lakbér illetmény élvezetétől. Elhatározta a választmány, hogy e képtelen állapot megszüntetése céljából kérést nyújt be az illetékes miniszteriumnál, valamint ilyen kérés külön benyújtására felszólítja az összes érdekeltet is. Elhatározatott továbbá, hogy a vármegyei királyi tanfelügyelőségnek a tankönyvek megváltoztatása tárgyában tett intézkedése végrehajtása ügyében átmeneti idő engedélyezéseért fordul a tankerület vezetőjéhez. Végül több adminisztratív természetű ügy elintézése után egyhangulag járult hozzá választmány azon indítványhoz, hogy kartársi együttérzés és testvéri szeretet ápolása céljából az egyesület jövő évi közgyűlésére meg fogja hívni a Brassó vidéki barcasági szász tanítóegylet tagjait. Ezen ügy előkészítésére Szász Ferenc, Rozsonday István és a székelyudvarhelyi áll. iskola tantszabályából álló bizottságot küldött ki.

— **Ezüst menyegző.** Ritka szép ünnepben lesz része Jakabos György derék polgártársunknak, aki ma ünneplő női erényekben gazdag hitestársával Bodrogi Juliánával menyegzőjük 25-ik évfordulóját, gyermekei, rokonai és jóbarátai körében, kik mindannyian őszinte örömmel vesznek részt az ezüst menyegzőn. Jó kívánságunkkal mi is csatlakozunk az ünneplőkhöz, óhajtván, hogy az egek Ura az egymást szerető és becsülő jubilánsokat áldásával majdan az aranylakodalomig is eljuttassa.

— **A polgári önképző és segélyező egylet** szeptember 20-iki szüreti mulatságának összes bevétele 404 K 34 fillér, kiadása 247 K 40 f, tiszta maradvány 156 K 94 f. Felülfizettek: Solymossy Endre 9 K, Sebessi János 5 K, Csillag József, Fábán Ferenc 3—3 K, Ernst György, Tinna Aladár, Kállay Sándor, Betegh Pál 1—1 koronát, fogadják érte az egylet hála köszönetét.

— **Hadípályán.** Kassai F. József kir. tanácsos, nyug. m. kir. pénzügyigazgató László nevű, az itteni ref. kollegiumban a m. tanév végén teljesen érettségizett fiát f. év szept. 18-án az előzőleg megtartott orvosi és jeles eredménnyel megállott írás és szóbeli vizsgálat után Ő felsége a királyi rendeletére egy magyar állami alapítványi helyre teljesen díjmentesen vették fel a mödlingi cs. és k. katonai műszaki akadémia had-

mérnök osztályába, hova, miután kis gyermek kora óta katona kívánt lenni, változatlan kedvvel készült.

— **Erdélyrészi vásárok.** Vasárnap szeptember 27-én Magyarlajos, Monor, Nagymás; 28-án Abrudbánya, Retteg; 29-én Brád, Csikszereda, Etéd; 30-án Bonyha, Feketehalom, Gyulafehérvár, Marosoroszfalu. Október 1-én Nagysajó; 3-án Alsójára, Oláhlaposbánya; 4-én Borsa, Köröspatak, Marosludas, Szászváros, Székelyudvarhely; 5-én Nagysink.

— **Az Udvarhelymegyei Tanítóegylet** Homoródi Járasköre Jánosfalván folyó év október hó 7-én a községi iskolában gyűlést tart, a melyre a kör tagjait utalással az alapsz. 10. §-a és a tanügybarátokat tisztelettel meghívja. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Tanit Kiss György a 4. osztályban földrajzot, 3. Birálat a tanításról. 4. Felolvasás. Tartja Szathmáryné Sándor Ida. 5. Szavaz. Hermann Ilona. 6. Felolvasás. Tartja: Kriza Sándor. 7. Szavaz. Orbán Imre. 8. Jövő évi költségvetés. 9. Jelentkezések. 10. Indítványok. Indítványok írásban adhatók be az elnökséghez az ülés kezdete előtt fél órával. Györfi István, elnök.

— **Az állami el. leányiskolában** a tanév mint értesülünk szeptember hó 30-án reggel 8 órakor nyílik meg, a ref. egyháztól bérelt leányiskola (Király-u.) épületében.

— **Könyvtiteli tanfolyam.** A helybeli áll. ipari szakiskolában iparos mesterek és segítők, valamint kereskedelmi alkalmazásban lévő leányövéndékek részére október hó 11-étől kezdve ingyenes könyvtiteli tanfolyam nyíltatik. Jelentkezhetni október 10-ig a szakiskola igazgatóságánál, vagy Spaller József előadó tanárnál.

— **Kedélyes tanítóválasztás.** Keddre e hó 22-én délelőtt 9 órára volt kitűzve a tanítóválasztás Keden; mikorra Kuliszeky Ernő kir. tanfelügyelő odaérkezett és a választási eljárást megakartá indítani, az egybegyűlt iskolaszéki tagok kijelentették, hogy a választás felesleges, nekik már van tanítójuk, mert ők Fazakas személyében állapodtak meg, a ki a gagyi tanítónak testvéröccse. A tanfelügyelő erre viszont kijelentette, hogy előbb a képesítőket fogja átvizsgálni és miután a másik két pályázó bizonyítványa jobb volt, csak a két utóbbit kandidálta, még pedig a törvényeknek megfelelően titkos szavazattal. És megtörtént a kedélyes eset, hogy egy szavazat adatott be a kandidáltak közül Simon József, kit aztán a tanfelügyelő a szószeres értelmében *egyhangulag* megválasztottnak jelentett ki; viszont az iskolaszék bejelentette, hogy a választást megbeszéli és ha a legutóbbi megyehatalmási ülésen történeteket figyelembe vesszük, könnyen megtörténhetik, hogy ott ismét a kevesebb kvalifikációval, de nagyobb protekcióval bíró egyén lesz a győztes. Aztán érdemes ilyen viszonyok között tanítónak lenni?

— **A kolozsvári pacsirta-utcai vérengzés** ügyében a másfél hétig tartott esküdtszéki tárgyalást befejezték és a bíróság, az esküdtek verdiktje alapján szerdán hajnali 5 órakor hirdette ki az ítélet, melyszerint Albert Mihály 6 évi, Hatházi Samu 3 évi, Zágoni Szabó Mihály 2 évi, Jakab Márton 2 és fél évi, ifj. Zágoni József 2 évi, Albert Miklós 2 évi, Vinczi György 2 évi, Bányai Mihály 4 évi fegyházbüntetésre ítéltetett el. Dr. Nagy György országgyűlési képviselő,

védencét, ki elsőrendű tettes volt, nagy tudásával és kiváló szónoki erejével védte, és lelkiismeretes, fáradságos munkája után, már szerdán a délutáni vonattal Pestre utazott.

— **Új református püspök.** A debreczeni református kollegium dísztermében szerdán délelőtt bontották fel az új püspökválasztásra érkezett szavazatokat Degenfeld Lajos gróf elnökle mellett. A szavazás eredménye az, hogy Eröss Lajos 72 szótöbbséggel megválasztott a tiszántúli református egyházkerület püspökévé, a kisebbségben maradt Dicsőffy József ellenében.

— **Elismert jó hazai gyártmány.** Ó-Budai különlegesség név alatt egy új fajta vászon kerül forgalomba, mely az Ó-Budai fehérítő és csináló gyárban lesz előállítva, s mely hivatva van jó minőségűnek lenni a külföldről gyakran magyar név és gyártmány alatt becsümpészett hasonló árukat kiszorítani. Jelen újdonság Székelyudvarhelyt kizárólag csak Barcsay Károly női és férfi divatruházában kapható.

KÖZGAZDASÁG.

Az Udvarhelymegyei Gazdasági Egylettől

307—1908

Hirdetmény.

A nagymélt. m. kir. földmívelésügyi miniszterium azon merhetetlen káron, mely az ország állattenyésztését fenyegeti az által, hogy a dunántúli lakói a takarmányhiánytól való félelmökben, legértékesebb állataikat elveszíteték, 350. eln. szám alatt kelt leiratával kilátásba helyezi, hogy:

1. azon kisgazdáknak, kik berni simmenthali tenyész üszöket óhajtanak a dunántúli részeken beszerezni, elfogadható jótállás esetén 3 év alatt visszafizetendő 2 és fél százalékos kamatu kölcsönt engedélyez.

2. Azon községekben, kik simmenthali tenyész irány engedélyezve van s a hol legendó takarmány áll rendelkezésre párjával egy esztendei tartásra borjúkat ad feles tartásra, oly formán, hogy az év leteltével a kitartott állat egyiket az állam választás szerint a gazdától átveszi, másikat a gazdának adja.

Felhívjuk mindazon gazda ársakat, kik e kedvezmények valamelyikébe részesedni óhajtanak, hogy október 10-ig a gazdasági egyesület titkári hivatalánál jelentkezzenek bejelentve kezeseiket is.

Székelyudvarhely 1908 szept. 25.

Az elnökség.

Kiadja: Betegh Pál villam-motoros könyv- és újságkiadó intézete.

Serdülő lányok és fiúk

erősekké és vidorakká fejlődnek, elvesztik lehangoltságukat, hogyha a szükséges táplálékot

Scott-féle Emulsio

alakjában élvezik, a mely az összes erősítő szerek között a legkiválóbb.

Az Emulsio vásárlásánál a SCOTT-féle módszer végjegyét a —halászt— kérjük figyelembe venni.

Orvosok és bábák a Scott-féle Emulsiót a legmelegebben ajánlják az utóbbi 32 év óta. Édes mint a tejszín.

Könnyebben emészthető mint a tej.

Egy eredeti üveg ára 2 K 50 fillér.

Kapható minden gyógyszerárban.

Eladó almák.

Batuli, aranyparmen- és angol renettalma eladó Ugron Gaspár földbirtokosnál Bikafalva.

Eladó házhelyek a Solymossy utcában!

Értekezhetni Dr. Solymossy Lajos főreáliskolai igazgatóval.

Kolera tífusz köszvény és Elnöki választmányi gyűlés

Gondosan átvizsgálva. Ára 3 K.

Hasznait, de jó karban levő

KERÉKPÁROK

nálam leszállított áron kaphatók és új kerékpárokat is, bármily gyártmányt rendelék. Mindenféle kerékpár alkatrészt raktáron tartok. **KELEMEN LAJOS**
épület- és műlakatos Székelyudvarhelyt,
Petőfi-utca 20. sz.

Jó házi étkezés.

Székelyudvarhely város t. közönségének szíves figyelmébe ajánlom, hogy

a Koronkay-féle vendéglő és kerthelyiséget

átvettem és azt a saját nevem alatt a közönség rendelkezésére bocsátom. Hangsúlyozni kívánom, hogy jó házi étkezés, valódi tiszta borok, jól kezelt kőbányai sőr és pontos kiszolgálás lesz mindenkor a jelszavam és teljes erőmből igyekszem fogok polgártársaim és a n. é. közönség melegegését kiérdemelni. Székely hazafias pártfogásukat, jóindulati támogatásukat kérve, vagyok és maradok kész szolgálatlaltal: *~*~*

Barkóczy Albert.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Elsőrendű férfi és női valamint gyermek-

CIPÓKET

..... készít: .....

Mercz Károly

cipész-mester Székelyudvarhelyt, Eötvös-utca 5. szám.
Pontosság Mérsékelt árak Jó munka

430—1908. ki. szám.

Pályázati hirdetmény.

Udvarhelyvármegye oklándi járásához tartozó homoródszentpáli körjegyzőségben rendszeresített segédjegyzői állásra pályázati hirdetek, s felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi I. t. c. 6., illetve az 1900. évi XX. t. c. 3. §-ában előírt minősítésüket, valamint eddigi alkalmaztatásukat s erkölcsi megbízhatóságukat igazoló okmányaikkal felszerelt kérvényeiket hozzám *f. évi október hó 15. ének d. u. 5 órájáig* annál is inkább nyújtsák be, mert a később érkezőket nem fogom figyelembe venni.

Javadalmazás: 1000 korona.

A homoródszentpáli körjegyzőség: Hsztpál, Recsenyéd, Hsztpéter, Hvárosfalva és Hjánosfalva községekből áll.

Oklánd, 1908. szeptember 18-án.
SZABADY, főszolgabíró.

BÉLYEGZŐK

megrendelésre mindenféle kivitelben bárhova a legpontosabban szállítatnak **Betegh Pál** könyv-papirkereskedéséből Székelyudvarhelyt.

6539—1908. tkvi sz

Hirdetmény.

Székelyszállás községre nézve az 1892. évi XXIX. t. c. értelmében a tényleges birtokosok tulajdonának a telekjegyzőkönyvbe való bejegyzése és tkvi bejegyzések helyesbítése iránti eljárás befejeztetve ez azzal a felszólítással tétetik közzé: 1. hogy mindazok, kik az 1886. XXIX. t. c. 15. és 17. § ai alapján, ideértve e §-oknak az 1889. 38. t. c. 5. és 6 § aiban és az 1891. XVI. t. c. 15. § a) pontjában foglalt kiegészítéseit is valamint az 1889. XXXVIII. t. c. 7. §-a és az 1891. évi XVI. t. c. 15. §. b) pontja alapján eszközölt bejegyzések vagy az 1886. évi XXIX. t. c. 22. §-a alapján törént törlések érvénytelenségét kimutatják, e végből törlési keresetüket hat hónap alatt, vagyis 1909. évi *április hó 1. napjáig* bezárólag a tkvi hatósághoz nyújtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után indított törlési kereset annak a harmadik személynek a ki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett hátrányára nem szolgálhat.

2. hogy mindazok, a kik az 1886. évi XXIX. t. c. 16. és 18. § ainak eseteiben, ideértve az utóbbi §-nak az 1889. évi XXXVIII. t. c. 5. és 6. §-aiban foglalt kiegészítéseit is, a tényleges birtokosok tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással elni kívánnak, irásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt, vagyis 1909. évi *április hó 1. napjáig* bezárólag nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő letele után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog;

3. hogy mindazok, akik az 1. és 2. pontban körülírt eseteken kívül az eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogait bármily irányban sértve vélik, ideértve azokat is, akik a tulajdonjogarányának az 1889. évi 38. t. c. 16. § a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják, e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1909. évi *április hó 1. napjáig* bezárólag nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elmulta után az említett bejegyzéseket csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azok a felek, kik a kiküldöttnek eredeti okiratokat adtak át, hogy a mennyiben azokhoz egyszerű másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyújtanak, az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik

Székelykeresztur, 1908. évi szeptember hó 15-én.

CSERESNYÉS,
kir. járásbíró.

Csemegeszlő, csakis elsőrendű, nemas fajok, — poszkosoranként 2-30 K, 100 kg. vételnél 40 K. Csemegé alma és körte postakosoranként 2-40 K, 100 kg. 24 koronától feljebb. — Görög és sárga dinnye 100 kg. 10 K, turkesztán és anánász 32 K, postakosoranként 2-40 K. — Paradicsom, töltött zöld paprika és fejeskáposzta postakosár 2 K. Vasuti rendelést csakis előleges beküldéssel szállít: **Szabó 176. gyümölcskivi-tele Csongrád.**

Egy 5 szobás lakás,

konyha, kamara és más mellékhelyiségekkel, nagy gyümölcsösrel és árnyas verandával a Király-utca 28. sz. alatt azonnal kiadó. Bővebbet Zilmann vm. árvaszéki kiadó urnál vármegyeház.

Haszonbérleti hirdetmény.

Parajd község közbirtokossága a tulajdonát képező s Parajd község határában, *közvetlenül a vasuti állomás mellett* fekvő

kőbányáját

hosszabb időre bérbeadja.

A bérbeadás a birtokosság házában **1908. október 17-én délelőtt 10 órakor** nyilvános szóbeli árverésen történik.

Kikiáltási ár: 300 korona; 10 százalék bántpénz.

Parajd, 1908. szept. 26.

Moldován Ödön,
birt. elnök.

forduljon minden érdeklődő, ki sulyt fektet I. fajtisza anyagra.

NAGYENYED-re
Alsófehér m.

Gyümölcsfák, disz- és kerítés-növények stb.

Nemes szilvacsemetekben nagy készlet.

SZŐLŐOLTVÁNYOK európai, amerikai sima és gyökerez vosszók. Arjegyzékeket ingyen küld!

FISCHER és Tarsai
faiskolák és szőlőoltványtelepek.

Meghívó. A Székelyudvarhelyi Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet

1908. évi október hó 4-én délelőtt 11 órakor, a vármegyeház kis termében

RENDKIVÜLI KÖZGYÜLÉST

tart a f. évi augusztus 2., illetve aug. 16-ra összehívott, de határozatképesség hiánya miatt elhalasztott közgyűlések tárgysorozatával, mely közgyűlés az alapszabály 22. §-ának a) pontja értelmében tekintet nélkül a megjelenendő tagok számára, — határozatképes leszen.

Napirend:

1. A szövetkezet további fenntartása vagy feloszlatása feletti határozat, ehhez képest új igazgatóság, illetve felszámoló bizottság választása.

2. Esetleges indítványok.

Székelyudvarhely, 1908. szeptember hó 23.

Az igazgatóság.

Udvarhelyvármegye Székelyudvarhelyi járás főszolgabírája.

313—908. szb. szám.

Pályázati hirdetmény.

Az alsósófalvi és bögözi körjegyzői körbe egyenként évi ezer-ezer korona fizetéssel

segédjegyzői

állás rendszeresítettén, ezen állásokra pályázatot hirdetek.

A kik ezen állások valamelyikét elnyerni óhajtják, az 1883. évi I. t. c. 6., illetve az 1900. évi XX. t. c. 3. §-ában előírt minősítéseket igazoló okmányokkal felszerelt folyamódványokat *folyó évi október 5-ig* beadhatják.

Székelyudvarhelyt, 1908. szeptember hó 17-én.

Dr Demeter Lőrinc,
főszolgabíró.